

rustu.bozkurt@dunya.com

RÜŞTÜ BOZKURT

İş insanı profili değişiyor

Emek-sermaye eksenli Sanayi Devrimi aşamasından, dönüştürücü–inovasyon eksenli Bilgi Toplumu aşamasına geçildi. Bu genel anlatımı özele indirgersek, insanın kol gücünün uzantısı olan Fordist Birikim Sistemi ölçüleri, **insanın zihin gücünün uzantısı** olan bir başka boyuta taşınıyor. Akıl katkısı yapamayan iş gücünün hızla üretimin dışına itildiği bir evredeyiz.

Artık Mısır'daki "sağır sultanın" bile bildiği gerçeği tekrarlamanın anlamı yok: Dünü değerlendirerek kavrama, günü yaşayarak geleceği kurgulayabilmenin çerçevelerini köklü bir biçimde değiştiren devrimin tam orta yerindeyiz. Bu yeni devrimin belirginleştirdiği yedi temel eğilimi, "yeni birikim sisteminin" ya da popüler anlatımıyla "yeni normalin", "bileşenlerini" ve "bağlamlarını" kavramadan "uzun dönemli geleceğin inşası" zor olacak.

Sözü dolandırmadan, hepimizin yaşamını derinden etkileyen ve daha da etkileyecek olan yedi eğilimin neler olduğunu açıklayalım:

1. *Emek-sermaye eksenli Sanayi Devrimi aşamasından, dönüştürücü–inovasyon eksenli Bilgi Toplumu aşamasına geçildi. Bu genel anlatımı özele indirgersek, insanın kol gücünün uzantısı olan Fordist Birikim Sistemi ölçüleri, insanın zihin gücünün uzantısı olan bir başka boyuta taşınıyor. Akıl katkısı yapamayan iş gücünün hızla üretimin dışına itildiği bir evredeyiz. Üretimin içyapısını, endüstri-devlet ilişkilerini ve devletlerarası ilişkileri derinden etkileyen bu eğilimi gözlemeden hayatı yönlendirme olanağı yok gibi.*

2. Üretimin iç örgütlenmesinde talep koşulları, faktör koşulları ve karşılıklı bağımlılık ilişkilerindeki değişme, küresel ekonomide güç merkezinde eksen kayması yaratıyor. Ekonomideki güç merkezi hızla Atlantik kıyılarından, Pasifik ve Hint Okyanusu kıyılarına doğru kayıyor. Bu yeni güç merkezlerini kavramadan, ilişki yatırımını yeni güç merkezinin değerleri ve çıkarları eksenine yönlendirmeden, birikim yeteneğini koruma ve uzun dönemli geleceği güven altına almamız zor.

3. *Daha zengin yaşam arayışının yarattığı göçler kentleşmeyi hızlandırıyor. Küreselleşme sürecinin başlangıcında düşünülen, ulaşabilirlik ve erişebilirliğin artması nedeniyle kentleşmenin zayıflayacağı varsayımının tersi gerçekleşiyor. "Toplanma ilkesi" işlerliğini koruyor. Böylece kentleşme hızlanıyor, kent ekonomisinin verimi ile ülke verimlilikleri arasındaki bağlar daha sıkılaşıyor. Dolayısıyla kentleri iyi yönetmeden, hizmet odaklı ekonomik gelişmeleri sürdürülebilir kılmanın olanağı da yok.*

4. Gelir düzeyi farklılaşması ve güçlenen orta sınıf tüketici değerlerini, beklentilerini ve davranışlarını değiştiriyor. Küreselleşme süreci ülkelerin iç bünyelerinde gelir farklılıklarını artırırken, ülkeler arasında gelirin yayılması olgusu da gözlemleniyor. Orta sınıf yükselişe geçiyor. Bu gelişme, üretim ve kaliteyi homojenleştirerek, tüketim kalıplarını benzer hale getiriyor. İnsanlık tarihinde, Tarım Devrimi boyunca yerel iklim koşullarının farklılaştırdığı ama genelde çok büyük farklar yaratmayan, zengin bölgeler ile yoksul bölgeler arasında en fazla 3-4 katı fark vardı. Endüstri Devrimi bu farkları hızla artırdı ve bölgeler arasında zenginlik uçurumları oluştu. Bilgi Toplumu aşamasında ise yapı yeniden değişiyor. Tanık olduğumuz orta sınıftaki hızlı yükselişinin olası fırsat ve tehlikelerini dikkate almadan iş yerlerini etkin yönetemeyeceğimiz gerçeği ile yüzleşiliyor.

5. *Teknolojinin kolay erişebilirliği ve kalite homojenliği*

yaratması, insan odaklı zenginliği öne çıkarıyor ve büyük nüfuslu ülkelerin daha hızlı zenginleşmesinin önünü açıyor. Yetişkin iş gücünün görece yeterliliği ve maliyetinin görece düşük olması, özellikle meta-eksenli üretim ve ticaretin nicelik ve niteliğini belirliyor. Bugün Türkiye'den Rusya'ya, Çin'den Hindistan'a Malezya'dan Brezilya'ya zenginlik üretimini hızlandıran teknolojinin kolay erişebilirliği ve uygun iş gücü arzı belirleyici faktör oluyor. İş gücü faktörü coğrafi konumu ile birlikte Türkiye'nin olağanüstü fırsatını da yaratıyor.

6. Zenginlik üretiminin emek sermaye ekseninden, dönüştürücü inovasyon eksenine kayması büyümeyi hızlandırıyor ve sürdürülebilirliğini güven altına alıyor. Çin, Hindistan, Brezilya, Türkiye vb. ülkelerde ekonominin daha yüksek hızlarda büyümesi, yetişkin insan odaklı zenginlik üretimini öne çıkarıyor. Bu olgu "kadının iş yaşamına girişini" çok önemli bir zenginlik üretimi etkeni haline getiriyor. Toplum nüfusunun yarısını oluşturan kadınları üretim yaşamının dışına iten sosyo-kültürel ve ekonomik bütün engelleri hızla tasfiye etmeyi gerektiriyor. Siyasi iradenin gündeminde de kadınla ilgili sorunların çözümünün yer alması ciddi bir ihtiyaç olarak belirginleşiyor,

***7.** Yeni normal açgözlülük ve sorumsuzluğun, kibir ve üstünlük inancının gözetim ve denetim altına alınmasını, "işbirliği odaklı üretimin" gerektirdiği "bütünsel kavrayışı", "etkin koordinasyonu" ve karşılaştırmalı üstünlük yaratacağımız alanlara "odaklanmayı" sürdürülebilir zenginlik üretiminin merkezine yerleştiriyor. Bu temel kavrayış olmadan, bu kavrayışın entelektüel zenginliği ve felsefi özünü kavramadan gelişme yaratılamayacağını gösteriyor.*

İŞ SÜREÇLERİ, İŞ GÜCÜ PROFİLİ DEĞİŞİRKEN, İŞ İNSANI PROFİLİ DİRENEMEZ

Genel çizgileri ile aktardığımız "temel eğilimlerin" yarattığı "fırsat" ve "tehlikeler" üzerinde kafa yormayan bir iş insanının işini büyütmesi, geliştirmesi, uzun dönemli geleceği güven altına alması çok zor olacak. Giderek baskın hale gelen eğilimler iyi izlenmezse, potansiyelleri değerlendirememenin **"günahını"** omuzlarımıza yükler... Eğilimlerin yarattığı fırsatları en yüksek düzeyde değerlendirme, tehlikeleri de düşük maliyetle savuşturma becerisi ise **"refahımızı"** artırır.

Yaşadığımız evrenin "kritik eşikte" durmayı sevmediğini, "kuvvet yasalarının" bir dizi etkenin biriken etkisiyle "normal işleyişi" çözdüğünü, "olağanüstü koşullar" oluşturduğunu, ardından "konsolidasyon eğilimini" güçlendirdiğini biliyoruz. Bu konsolidasyon sürecinin yaratacağı "yeni normal" koşullarında dünyanın ilk on ekonomisi arasındaki yerimizi almak istiyorsak, aşağıdaki sorunları veya daha başkalarını dikkatle gündemimize almak durumundayız:

- *Toplumun enerjisinin % 80'ini boşa harcayan, refah geliştirmeye katkısı olmayan tartışma gündemini sorgulamalıyız. Önyargıların, yerleşik doğruların, kalıp düşüncelerin ve ezberin tutsaklığından kurtulmalı, Mevlana'nın, "Dünle beraber gitti düne ait ne varsa cancağızım/Şimdi yeni şeyler söylemek lazım" öğüdüne kulak vermeliyiz…*
- Proje kimliği geliştirmeli, tartışmalarımızı "proje-odaklı" verilere dayandırmalıyız... "Aidiyet, tabiiyete dayalı ve edilgen, uzlaşıcı kimlik" ile "ilkesiz aykırılığa dayalı, tepkici kimlik" algılamalarını, fayda maliyet analizine dayalı "proje-odaklı kimlik" arayışına taşımalıyız.
- *Ortak değerler, ortak irade, ortak yararlar, ortak projeler ve sürdürülebilirliğin temeli olan ortak kurumlar üzerinde birleşmeyi, güçlerimizi odaklamayı becerebilmeliyiz. Zenginlik üretiminde "işleyen kurumlara sahip olmanın" önemini ve değerini kavramalıyız.*
- Sorunlarımızı analiz ederken "parçacı yaklaşım" anlayışını terk etmeliyiz. İş yaşamında başarının, ayrıntı bilgisi ile genel eğilim arasındaki dengede saklı olduğunu unutmamalıyız. Bu nedenle işin bileşenlerini, bağlamlarını bilmeden etkin yönetilemeyeceğini kavramalıyız. İş yaşamının temel girdisi olan "bütünsel kavrayış" ile anlam kazanacağını zihnimizde hep canlı ve diri tutmalıyız…
- *Yaşanan büyük devrimin, sistemin bütünündeki çözülme ve yeniden örülme sürecinin, iş süreçlerini ve iş gücü profillerini radikal değişmelere uğrattığı bir zaman kesitinde "iş insanı profilinin" değişeceği gerçeğini içselleştirmeli, gereğini yerine getirmeliyiz.*
- Genelinde değişim süreçlerinde, özelinde büyük değişimlerin yaşandığı dönemlerde bireylerin, toplulukların ve toplumların yakalanabileceği tuzak, "…benim bildiğim doğrudur" inancına aşırı vurgu yapılıyor olmasıdır. Bildiklerine ilişkin bilimsel kuşku taşımayan insanın, değişme ve uyum gösterme gücü azalır. Aşırı kuşkuculuk hastalığı halinden söz etmiyoruz. Gerçekliğin olmadığını, gerçekliğin zihni modele göre değiştiğini, varsayımlar değişince zihin modellerinin değiştiğini, gerçekliklerin de farklılaştığı olgusunun geçerliliğine işaret ediyoruz.

Her şeyden ve herkesten önce "iş insanları" değişmek ve yeni koşullara uymak zorundadır. Girişimci insan kaynağı, Bilgi Toplumu aşamasının çok temel zenginlik üretme kaynağıdır. Değişme, değişen koşullara uyum önce girişimci insan kaynağından başlamak zorunda.

Yaşanan büyük devrimin, **sistemin bütünündeki çözülme ve yeniden örülme sürecinin,** iş süreçlerini ve iş gücü profillerini radikal değişmelere uğrattığı bir zaman kesitinde "iş insanı profilinin" değişeceği gerçeğini içselleştirmeli, gereğini yerine getirmeliyiz.